

Jornada

"Els patis escolars com a oportunitat per promoure la salut i el benestar"

Dimarts, 26 de novembre de 2019

Horari: de 9:00 h a 13:30h

Lloc : Espai Francesca Bonnemaison

C. Sant Pere Més Baix, 7. Barcelona

Objectius

- Reflexionar sobre la relació entre els patis escolars i la salut i el benestar tant de la comunitat educativa com de la població que viu a l'entorn de l'escola.
- Conèixer algunes experiències concretes arreu d'Europa.

Relatoria de la jornada

Quan pensem en els patis escolars, sovint ho fem des de la perspectiva del temps de lleure i de la pedagogia del joc. Aquest novembre, però, la Diputació de Barcelona i ISGlobal han plantejat la qüestió des d'una altra perspectiva: la de la salut, que tendeix a passar desapercebuda. La jornada *Els patis escolars com a oportunitat per promoure la salut i el benestar*, ha tingut lloc a l'Espai Francesca Bonnemaison de Barcelona i ha reunit professionals de sectors com l'educació, la pedagogia, l'arquitectura o la salut pública.

I és que els patis escolars tenen un impacte en el benestar de la comunitat educativa, i no només d'aquesta, sinó també de tota la població que viu a l'entorn de les escoles. Com explica Carolyn Daher, especialista d'ISGlobal, "la gran majoria de la salut es construeix fora del context sanitari, en els entorns on vivim". Per això, i segons afirma Carme Cols, mestra i coautora del projecte *El Safareig*, una proposta de diàleg sobre infants i natura, "quan canvia un espai, canvien les dinàmiques de la gent que hi fa vida".

Així doncs, els patis tenen una relació directa amb la salut d'infants, mestres i veïns, i això es pot treballar des de diferents punts de vista. Tine Vanfraechem, pedagoga que col·labora amb GoodPlanet a Bèlgica, ha destacat la millora que suposa afegir natura en els patis: augmenta la biodiversitat de la zona, es redueixen els nivells de contaminació atmosfèrica i de soroll i, en els casos urbans, fins i tot pot convertir aquests espais en un refugi contra les temperatures elevades que deriven de l'anomenat efecte illa de calor.

La belga també ha posat sobre la taula la necessitat de canviar la idea de "risc" al pati. Segons els especialistes, quan un nen cau, una pista plana i dura pot ser més perillosa pels seus ossos que la mateixa caiguda en un espai natural. Mamen Artero, arquitecta i cofundadora d'*El*

globus vermell, també s'ha referit a la natura i ha apuntat que el disseny dels patis ha de ser "complet i holístic, per tal que es pugui regenerar amb cada canvi i l'espai sempre sigui sostenible." La catalana ha destacat el repte del canvi climàtic, i com els espais renaturalitzats poden ajudar a donar-hi resposta.

Sense deixar de banda el disseny d'aquestes zones d'esbarjo, Dafne Saldaña, arquitecta i investigadora en estudis de gènere que ha cofundat *Equal Saree*, ha fet reflexionar tots els assistents de la jornada de la Diputació sobre les estructures de poder que es donen en els patis i com afecten a nens i nenes. Saldaña ha parlat de "futbolcentrisme" i ha destacat que si tot l'espai de lleure es redueix a una pista destinada a jugar a futbol, normalment només els nens més grans i, a més, tan sols els homes, poden gaudir del joc al pati. "Hem de generar espais que fomentin relacions igualitàries", ha resumit la investigadora.

La jornada també ha comptat amb la presència de Teresa Sambola, coordinadora de l'Àrea d'Educació, Esports i Joventut de la Diputació de Barcelona, i de Teresa Llorens, Coordinadora de l'Àrea de Cohesió Social, Ciutadania i Benestar: "representem dues àrees que s'han conjurat per treballar el projecte [Entorn urbà i salut](#)". Segons Llorens, la intenció de la Diputació és "garantir una vida sana, promoure el benestar de persones de totes les edats, i fer-ho a través d'espais de proximitat com les escoles per tal de crear municipis més saludables, inclusivament i sostenibles". Sambola ha recordat que la DIBA té en marxa projectes com el d'*Educació 360*, que defensa que "tots els espais i tots els temps són educadors".

A part de preocupar-se per la salut en relació amb la natura, el concepte de risc o la igualtat de gènere, els especialistes també han destacat que la canalla ha de formar part dels processos de decisió sobre com són els patis, ja que normalment són exclosos del plantejament d'un espai que precisament ells utilitzen. Un exemple d'èxit és el de Pablo García, especialista en paisatge, espai públic i participació, que ha aconseguit transformar els patis escolars de tres centres públics de Madrid a partir d'un model que compta amb la participació infantil i l'ús del *big data*.

Són molts, doncs, els avantatges que els patis poden generar sobre la salut pública; el disseny d'aquests espais, per tornar a posar un exemple, també pot convertir-los en una eina de promoció de l'activitat física per lluitar contra l'obesitat infantil. Però de tot això se n'han de cuidar els adults; al cap i a la fi, com ha recordat la psicòloga i coordinadora de la unitat de programes escolars de la Fundació Catalana de l'Esplai, Catalina Parpal, la canalla, de tot el que s'ha de preocupar, és de jugar.